

Dnro 119/2024

05.11.2024

KIRJALLINEN ASiantuntijalausunto hallituksen esityksestä laiksi merituulivoimasta talousvyöhykkeellä ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Maa- ja metsätaloustuottajain keskusliitto MTK ry kiittää mahdollisuudesta lausua ja lausuu otsikon asiassa seuraavaa:

Lakiesityksen 5 §:n mukaisesti kilpailumenettelyssä arvioitavat laadulliset tekijät voivat koskea tarjoajan taloudellista tilaa, kokemusta, osaamista ja muuta kykyä edistää hanketta, hankkeen ympäristövaikutuksia, hankkeen hyväksyttävyyden edistämistä, energiajärjestelmän joustavuuden edistämistä, turvallisuutta sekä Euroopan unionin lainsäädännössä edellytettäviä seikkoja.

MTK:n näkemyksen mukaan maanomistajien sekä mm. maakuntien, kuntien ja ympäristöjärjestöjen yksi keskeinen huoli merituulivoimahankkeissa on sähkösiirron toteuttaminen ja sen vaikutukset. Lakiesitys perusteluineen ei ole tarjoamassa vastinetta tähän esitettyyn huoleen, vaan sähkönsiirto (liityntälinja tuotantoalueelta kantaverkkoon) halutaan esityksen perusteella säilyttää erillisenä hankkeena, jota ei arvioida yhdessä päähankkeen kanssa.

MTK kiinnittää huomiota, että suhteessa lain lausuntokierrosaineistoon, niin 5,1 §:stä on poistettu arvioitavana laadullisena tekijänä *verkkoon liittäminen*. MTK pitää tätä huolestuttava kehityssuuntauksena, ettei sähkösiirtoa kirjata erillisenä arvioitavana kriteerinä ja siten siihen liittyvää hyväksyttävyyden ja oikeudenmukaisuuden vaalimista ohjata ratkaistavaksi markkinalähtöisesti osana kilpailutusta. Tämä sähkönsiirtoon liittyvä hyväksyttävyyden edistäminen on löyhästi sisällytetty arvioitavaan *hyväksyttävyyden edistäminen* -kriteeriin. MTK:n mielestä tämä ei riitä takaamaan sähkönsiirtoon liittyvää hyväksyttävyyden edistämistä ja arviointia, kun kilpailutukseen osallistujilla on täysi mahdollisuus olla huomioimatta tämä sähkönsiirron hyväksyttävyys.

MTK:n kokemuksen perusteella esimerkiksi maatuulivoimahankkeita yksityisten maanomistajien kilpailuttaessa, maanomistajat ovat halunneet vaalia yhtenä valintakriteerinä sähkönsiirtolinjan sijoittamis- ja korvausperusteita. Perusteena on ollut maanomistajien yhdenvertainen kohtelu riippumatta ovatko heidän maansa osa energiantuotantohanketta vai siihen keskeisesti sisältyvällä sähkönsiirtolinja-alueella. Laaja-alainen hyväksyttävyys tuulivoiman pää- ja sivuhankkeiden osalta sujuvoittaa hankkeen toteutumista kaavoitus- ja luvitusprosesseissa.

Sähkö- ja voimalinja ovat sijoittamispaikaltaan ylisukupolvisia ja joissain tapauksissa myös iänikuisia. Esimerkiksi voimalinjan seurauksena rajoituksia tulee rakentamiseen, maa-aineksen ottoon sekä tuulivoimaan sijoittamiseen, käytännössä kiinteistön kehittämismahdollisuudet poistuvat. Maatuulivoimassa yksittäiselle tuulivoimahankkeelle riittää yksi 110kv -voimalinja sähkön siirtoon, mutta merituulivoimassa sähkönsiirto tulee vaatimaan useamman 400kv -voimalinjan, minkä seurauksena maanomistajille kumuloituva haitta voimalinjasta on huomattavasti suurempi merituulivoimassa kuin maatuulivoimassa.

Talousvyöhykkeelle sijoitettava merituulivoima ei nykyllä lainsäädännön mukaan ole kiinteistöveron alaista ja lakiesityksen perusteella merituulivoimatuotannon käyttöoikeudesta saatavat tuotot jäävät Suomen

valtiolle. Maakunnat, kunnat ja maanomistajat eivät ole näin ollen talousvyöhykkeelle rakennettavasta merituulivoimasta hyötymässä, sillä heille on jäämässä sähkönsiirrosta aiheutuva haitta ja maakäytön rajoitus, mikä lakiesityksen perusteella korvattaisiin erillislainsäädännön (sähkömarkkinalain) mukaisesti lunastusmenettelyssä kertaluonteisena lunastuskorvauksena.

MTK:n mielestä sähkön siirtolinjan huomiointia merituulivoima-alueelta kantaverkon liityntäpisteeseen tai teolliseen kulutuspisteeseen kilpailutuksissa ei tule jättää 5.1 §:n nykyisen listauksen tai valtioneuvoston asetuksen varaan, vaan tämä tulee olla selkeästi kirjattuna 5.1 §:ssä, mikä toteutuisi esimerkiksi ”sähkönsiirron liityntälinjan sijoittamis- ja korvausperusteet” -kirjauslisäyksellä.

Petteri Orpon hallitusohjelmassa on erillisenä kirjauksena ”omaisuudensuojaa kunnioitetaan ja se huomioidaan aiempaa paremmin myös lunastuslainsäädäntöä uudistamalla. Omaisuuudensuojaa vahvistetaan korottamalla voimansiirtolinjojen lunastamisesta maksettavia korvauksia”. Omaisuuudensuojan kunnioittaminen ei välity lakiesityksestä, kun sähkönsiirto käsitellään erillisenä hankkeena irtautettuna merituulivoimahankkeesta ja kilpailutuskriteereistä. Hallitusohjelman läpileikkaavissa tavoitteissa tavoitellaan myös sujuvoittamista ja MTK:n näkemyksen mukaan keskeinen sujuvoittamisen keino on vaalia omaisuudensuojan ja oikeudenmukaisuuden toteutumista. Näillä on MTK:n mielestä alentavia vaikutuksia muutoksenhaku- eli valitusten määrään.

Helsingissä 05.11.2024

Juho Ikonen
Maankäytön asiantuntija

Leena Kristeri
Elinvoimajohtaja